



“DEMOCRATIE EN VREDE IN COLOMBIA ... OM ONS TE KUNNEN UITDRUKKEN ZONDER DAT HET ONS HET LEVEN KOST !”

SAMENVATTING

Het Samenwerkingsverband van Sociale Bewegingen en Organisaties van Colombia¹ heeft dit rapport over het recht op vrijheid van mening, van uitdrukking en van vereniging in Colombia uitgewerkt vertrekkend van zeven emblematische gevallen die onderzocht werden door de organisaties die deel uitmaken van deze coalitie of dit samenwerkingsverband². Deze gevallen refereren naar een brede variëteit van sociale sectoren en regio's: de vrouwen georganiseerd in de regio van de Magdalena Medio; de inheemse volken van de beneden Atrato (rivier) (Chocó), de boerenbevolking van noord Tolima; de zwarte gemeenschappen van de stedelijke zone van Buenaventura (Valle); Christelijke sectoren van Ocaña (Norte de Santander); stedelijke volksgemeenschappen van Ciudad Bolívar en Cazuca (zuiden van Bogotá) en de arbeiders van de sector van de gezondheidszorg, georganiseerd in ANTHOC, Atlantische Kust.

De informatie werd ondergebracht in drie categorieën: 1. de territoriale, economische en politieke contexten; 2. de regionale situatie van het recht op vrijheid van mening, uitdrukking en organisatie en uiteindelijk 3. de effecten van de schending van dit recht. Vertrekkend vanuit de analyse van de gevallen, stelt de Coalitie de voorwaarden voor die zij nodig vindt voor het van kracht zijn van de mensenrechten en van de democratie, en tegelijk de verschillende voorstellen die ondernomen werden om de nieuwe fase van politiek geweld, gericht op het ontwichten van om het even welk proces van volksorganisatie, waaraan het land is blootgesteld, aan te pakken.

Territoriale Context

Drie karakteristieken van de context blijken gemeenschappelijk te zijn in de onderzochte gevallen:

- a) Op het vlak van de economie en van de rigoureuze uitdrukking van het gewapend conflict zijn het strategische plekken;
- b) het zijn territoria van intensief sociaal conflict veroorzaakt door uiterst hoge niveaus van armoede en sociale uitsluiting, maar op hun beurt zijn het ook zones waarin de sociale bewegingen en organisaties erin lukken in te grijpen op deze regionale werkelijkheid;
- c) het paramilitarisme is het belangrijkste werktuig geweest dat gebruikt werd om deze organisatieprocessen te vernietigen.

In deze zones zijn het private ondernemingen (over het algemeen buitenlandse) die de bestaande grondstoffen exploiteren, die de voortgebrachte rijkdommen concentreren, zodat de levensomstandigheden van bewoners steeds hachelijker werden en in enkele gevallen, zoals dat van Chocó, zelfs tot extreme armoede leidde.

Hun economisch en geopolitiek belang heeft deze zones veranderd in scènes van gewapend conflict. De verschillende gewapende actoren, die elkaar de controle over deze territoria betwisten, begingen ontelbare

¹ Proces van articuleren van de sociale bewegingen en organisaties dat begon in 2004; de belangrijkste voorstellen zijn een gemeenschappelijke, strategische agenda uitwerken voor het land vanuit de regio's waarin we aanwezig zijn en deze sociale bewegingen en organisaties positioneren als politieke actoren van verandering.

² ONIC = Nationale Organisatie van Inheemsen van Colombia; OFP = Volksorganisatie van Vrouwen; CNA = Nationale Landbouwcoördinator; PCN = Proces van Zwarte Gemeenschappen; Afro-Amerikaanse Stichting “Afrikaanse Sporen”; Beweging van Christenen voor Vrede met Gerechtigheid en Waardigheid; Nationale Beweging voor Gezondheid en Sociale Zekerheid



inbreuken tegen de zwarte en/of inheemse boerenbevolking.

De sociale bewegingen en organisaties wonnen de capaciteit van impact te hebben op regionale omgevingen waarin ze zich ontwikkelden. Zo eisten de organisaties van zwarten, inheemsen en boeren de collectieve rechten op op territorium, autonomie, cultuur en eigen kosmologische visies en ontwikkelden ze alternatieven om het beleid dat hen schaadde aan te pakken. Zo lukte de OFP erin om belangrijke niveaus te bereiken van waardigheid en emancipatie van de vrouw in de Magdalena Medio. En ze baseren hun keuze om op geen enkele manier betrokken te worden in het gewapend conflict op principes van burgerzin en autonomie en ze ontwikkelen initiatieven in functie van een politieke oplossing voor dit conflict. De Beweging van Christenen voor de Vrede met Gerechtigheid en Waardigheid heeft processen gestimuleerd om gecoördineerde acties te ondernemen tegen het militarisme en ten voordele van het recht op voedsel. Tenslotte heeft de Nationale Beweging voor Gezondheid en Sociale Zekerheid bevorderd dat er dynamieken op het getouw worden gezet die gezondheid als publiek mensenrecht opeisen.

De uitoefening van hun rechten door de sociale organisaties, gericht op het aanpakken van de regionale werkelijkheden, heeft zich omgevormd tot hoop voor verarmde volkssectoren, die voorwaarden van waardig leven opeisen, en tot obstakel voor de sectoren die het huidige economisch en politiek model promoten.

Regionale situatie van het recht op vrijheid van mening, uitdrukking en vereniging

Als referentie werd het recht op vrijheid van mening, uitdrukking en vereniging genomen omdat dit een basisrecht betreft in om het even welke rechtstaat. Men zou kunnen stellen dat de controle op de uitvoering van deze rechten op zijn beurt de controle van het democratisch stelsel van het land betreft. Meestal werden deze rechten aangekaart vanuit de vrijheid van pers. In ons geval gebeurt dit vanuit het oogpunt en de rol van de sociale organisaties.

Gedurende het onderzoek werden agressies vastgesteld bedreven door de publieke macht, de guerrillaorganisaties en vooral door de paramilitaire structuren. Het rapport beklemtoont de aanvallen uitgevoerd door het paramilitarisme, omdat het de enige gewapende actor is waarmee de regering een onderhandelingsproces heeft ondernomen, wat voorgesteld is geworden als een ernstige vooruitgang naar de vrede in Colombia. De periode van onderzoek dekt de periode vanaf 1 december 2002, het ogenblik waarop de paramilitairen beloofden de vijandelijkheden op te geven.

In verschillende uitspraken heeft President Álvaro Uribe Vélez bevestigd dat het gewapend conflict in Colombia niet (meer) bestaat en dat het paramilitarisme werd te boven gekomen. Deze groepen hebben evenwel 3000 misdaden bedreven gedurende de etappe van onderhandeling en demobilisatie. Verschillende observatoren van het proces, met inbegrip van de MAPP-OEA³, erkennen dat talrijke structuren zich niet ontwapenden, dat anderen zich opnieuw bewapenden en dat er andere nieuwe structuren oprezen. Ze schatten hun aantal op 3000 paramilitairen onder de wapens. Andere instellingen schatten de herbewapende paramilitairen op 9000.

Gedurende "het vredesproces" worden veelvuldige schendingen tegen de rechten van de sociale organisaties vastgesteld, zoals aanslagen tegen het leven en de persoonlijke integriteit (moorden en gedwongen verdwijningen), opleggen van normen en gedragscodes, beperking van de bewegingsvrijheid, druk waardoor de bevolking gedwongen wordt bij de paramilitaire structuren aan te sluiten en stigmatisering van de sociale organisaties. De belangrijkste mechanismen die gebruikt werden door de slachtoffers blijven de schrik en de terreur. Dit optreden reveleert het voorstel van een veralgemeende vernietiging van de vormen van organisatie en het – ook veralgemeende - opleggen van taferelen van intimidatie, wat zich vertaalt in de systematische schending van de rechten van vrijheid van mening, uitdrukking en vereniging.

Ook werd de continuïteit in het paramilitair optreden vastgesteld achter de economische, politieke en sociale controle en achter de sociale processen, doorheen intimidatie, druk en de coöptatie van sociale leiders, die ze

³Misión de Apoyo al Proceso de Paz, Missie van Steun aan het Vredesproces van de OAS



gebruiken om zulke inspanningen te legitimeren en de kritische stemmen over het “vredesproces” met de paramilitairen het zwijgen op te leggen.

De sociale organisaties van de coalitie, documenteerden feiten die de intentie om het optreden van de paramilitairen te legitimeren duidelijk maken, wat nog bovenop de straffeloosheid van hun misdaden zou komen, die hen werd aangereikt door de uitvaardiging van een erg welwillend juridisch kader (decreet 128 van 2003, wet 975 van 2005, enz.).

Het blijven voortbestaan van de paramilitaire structuren in de verschillende regio's, ook al is het onder andere etiketten, de voortzetting van de acties ondernomen om terreur te doen ontstaan samen met de ideologische manipulaties, het angst aanjagen en de legalisering van de beroving van het territorium, vormen een samenloop van factoren die het onmogelijk maken om de rechten om zich te verenigen, zich uit te drukken en zijn mening vrij te geven uit te oefenen, wiens wecht van kracht zijn de basis vormt voor de constructie van een democratische maatschappij.

Effecten van de schending van de rechten

De politieke gevolgen van het vredesproces met de paramilitairen hebben hun weerslag vooral op sociale en politieke actoren, zoals sociale bewegingen en organisaties, omdat ze vandaag hun werk doen in een context waarin een collectief denkbeeld geconstrueerd is volgens hetgeen de paramilitairen reeds ontwapend zijn en hun capaciteit om schade te berokkenen verdwenen is, terwijl in werkelijkheid hun sociale, politieke en economische controle steeds groter wordt.

Eén van de belangrijkste karakteristieken van deze periode is hun bedoeling van de maatschappij te kneden, hun waarden, hun dromen en hun idealen, naar de wil en de aanspraken van de slachtoffers, op het moment dat de regering systematisch het bestaan van het gewapend conflict ontkent, de structurele oorzaken ervan, en ook de rol die de sociale organisaties en bewegingen kunnen en moeten spelen in de politieke oplossing van het conflict.

Ondanks de vervolging die ze onvermijdelijk verzwakt heeft en ondanks de miskenning door de regering van hun rol als politieke actoren hebben de sociale bewegingen weerstand geboden en ze volharden in de constructie en de zekerheid van hun voorstellen, op lokale, regionale en nationale schaal.

Voorstellen

Ten overstaan van deze realiteit is het noodzakelijk oplossingen te zoeken die fundamenteel zijn, die erin lukken in te grijpen op de logica van een systeem dat schendingen van de mensenrechten en de schending van de democratie genereert. Daarom stelt de Coalitie van Sociale Bewegingen en Organisaties vier voorstellen voor die hierna opgesomd worden.

1. Een campagne ten voordele van de vrijheid van mening, uitdrukking en vereniging in Colombia met de volgende doelstellingen:
 - a. Van invloed zijn op instanties van de internationale gemeenschap die beslissingsmacht hebben op de Colombiaanse Regering opdat ze deze vredespolitiek zou herzien, die het recht van de slachtoffers miskent en die de constructie van een toekomst, gebaseerd op gerechtigheid en waardigheid zou afhankelijk maken van het belang van de slachtoffers en van de begunstigden van de misdaden.
 - b. Antwoorden genereren vanuit solidaire sectoren – nationale en internationale – geëngageerd in de bescherming van de historische waarheid, de gerechtigheid en het integrale herstel, met grotere graad



Coalición de Movimientos y Organizaciones Sociales de Colombia COMOSOC

van ondersteuning en invloed.

c. Alternatieven identificeren die de sociale processen, waarbij wij onderzoek deden, toelaten hun organisatiedynamiek te recupereren of te versterken door de uitoefening van het recht op de vrijheid van mening, uitdrukking en vereniging mogelijk te maken.

Bijkomend zal de Coalitie informatie verschaffen over schending van deze rechten in andere regio's van het land waar deze sociale organisaties en bewegingen zich ook bevinden.

De belangrijkste acties die opgezet worden in het kader van deze campagne zijn:

- Het lanceren van deze campagne in de belangrijke hoofdsteden van Europa, Noord Amerika en Latijns America.
- Rondreis van de sociale organisaties en bewegingen om een direct gesprek aan te gaan met instanties van de burgermaatschappij en met de regeringen van de landen waarin de campagne plaats vindt.
- De officiële behandeling van de situaties van de schending van het recht op vrijheid van uitdrukking bij de regeringen, bij de passende mechanismen van het Systeem van de Verenigde Naties en van de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten en bij verschillende instanties van de burgermaatschappij.
- Nationale Mobilisatie voor de verdediging van het Recht op Vrijheid van Mening, Uitdrukking en Vereniging en voor democratie in Colombia in oktober 2008.
- Internationale Missie van hoog profiel naar Colombia voor het afsluiten van de campagne oktober 2008.
- Bijeenkomst om een balans op te maken van de campagne in november 2008 in Colombia.

2. Het opzetten van een Nationaal en Internationaal Observatorium van de Situatie van het Recht op Vrijheid van Mening, Uitdrukking en Vereniging, vertrekkend vanuit de onderzochte gevallen, vanuit de volgende thematische gebieden:

- Schendingen van het Recht op vrijheid van Mening, Uitdrukking en Vereniging.
- Economische investering en internationale samenwerking gerelateerd aan het Recht op Vrijheid van Mening, Uitdrukking en Vereniging.
- De gronden: implementatie van een gemeenschappelijke databank als Coalitie die rekenschap geeft van volgende items: a. Inventaris van de gronden-woningen die onvreemd werden. b. Identificatie van de nieuwe bezitters van deze gronden. c. Het gebruik dat ze ervan maken.
- Controle en opvolging van de begunstigden van de schendingen van de rechten tegen de sociale organisaties en hun werkgemeenschappen.

3. Uitwerken van een Voorstel van Waarheid, Gerechtigheid, Herstel en Niet-Herhaling vanuit het perspectief van de sociale organisaties en bewegingen, die in hun hoedanigheid van collectieve slachtoffers:

a. Initiatieven ontwikkelen van recuperatie van de territoria in het kader van integrale initiatieven van terugkeer van de ontheemden met wettelijke, politieke, economische en sociale waarborgen.

b. voorwaarden scheppen van afdwingbaarheid van een proces van integrale en politieke schadeloosstelling.

4. Voorstel van Politieke Oplossing voor het Gewapend Conflict gekoppeld aan een integrale en duurzame vredesvisie. Er zullen gemeenschappelijke agenda's voor de vrede uitgewerkt worden, begeleid door



Coalición de Movimientos y Organizaciones Sociales de Colombia COMOSOC

operatieve voorstellen die gericht zijn op het oplossen van het gewapend conflict door middel van een politieke oplossing en met een voortrekkersrol voor de sociale bewegingen en organisaties. In deze zin wordt het volgende gestimuleerd:

- a. Een Nationaal Volksreferendum rondom de minima voor de vrede die een breed spectrum van sociale bewegingen en organisaties bijeenbrengt, en die uiteenlopende en talrijke sectoren van de bevolking oproept.
- b. Regionale initiatieven ondernomen om de partijen van het conflict te deactiveren en om waarborgen en respect op te eisen jegens de processen van organisatie.

Bogotá, Colombia, 27 september 2007